

RADBOUD UNIVERSITEIT
10 JAAR MASTER

POLITIEK & PARLEMENT

JUBILEUM
UITGAVE

SPECIALE UITGAVE VAN

VOX

WINTER 2016-2017

www.ru.nl/cpg

DE PARTNERS VAN DE MASTER- SPECIALISATIE FELICITEREN POLITIEK EN PARLEMENT MET HET TIENJARIG JUBILEUM

ProDemios

Huis voor democratie en rechtsstaat

COLOFON

Redactie: Paul van den Broek en Annemarie Haverkamp (Vox), Carla Hoetink en Harm Kaal (Politiek en Parlement) **Aan dit nummer werkten mee:** Johan Bosveld, Maarten van Gestel, Tim van Ham, Bea Ros, Joep Sistermanns (Vox), Dana van Beurden en Nora Waaldijk (student-assistenten) **Fotografie:** Dick van Aalst, Bert Beelen, Duncan de Fey, Erik van 't Hullenaar **Illustraties en graphics:** Roel Venderbosch en Gloedcommunicatie **Vormgeving en opmaak:** Gloedcommunicatie Nijmegen **Druk:** MediaCenter Rotterdam

ONTDEK GESCHIEDENIS

Ontdek de Nijmeegse masterspecialisaties Geschiedenis
Politiek & Parlement | Geschiedenis & Actualiteit | Eternal Rome

Dit is een speciale
uitgave van Vox in
samenwerking met het
team van de master
Politiek & Parlement

10 jaar Master Politiek & Parlement Speciale uitgave van VOX

WINTER 2016-2017

INHOUD

P. 4 / DE EERSTE TIEN JAAR /

'Politieke bagage meegeven aan studenten is hard nodig'

P. 8 / DRIE ALUMNI BLIKKEN TERUG /

'Dagelijks heb ik profijt van mijn opleiding'

P. 12 / VIJF STELLINGEN /

Een filosoof en historicus over de crisis van de democratie

P. 16 / REPORTAGE BINNENHOF /

Drie alumni over de Haagse mores

P. 20 / INTERVIEW /

Afscheid van de grondlegger Remieg Aerts

P. 23 / DE STAGEVERSCHAFFERS /

Waar de alumni terechtkomen

EN VERDER / P. 6 / **BLOEMLEZING VAN 5 BOEKEN** /

P. 7, 19 en 22 / **IN DE COLLEGE BANKEN** / P. 15 / **10 JAAR**

P&P IN CIJFERS / P. 23 / **METROKAART STAGEPARTNERS**

/ P. 24 / **HET TEAM IN BEELD**

SPEERPUNTEN VAN DE MASTER POLITIEK & PARLEMENT

- De historische ontwikkeling van democratie en representatie
- Het nationale en internationale krachtenveld van P&P toen en nu
- Thematisch onderzoek naar historische vraagstukken van P&P (van vluchtelingenbeleid tot de taal van politiek)
- Interdisciplinaire benaderingen van politiek
- Staatsrecht
- Stage bij een politiek-bestuurlijke instelling
- Afstudeeronderzoek

P. 4

P. 8

P. 12

P. 16

P. 20

COVER: GLOEDCOMMUNICATIE

VOOR WOORD

Door Margot van Mulken, decaan
Faculteit der Letteren

P&P, DAAR KUN JE WAT MEE

Al tien jaar lang bieden de makers van Politiek en Parlement een mooi en aantrekkelijk programma voor wie zich wil specialiseren in het fenomeen politiek en in de parlementaire politiek in het bijzonder. Om het jubileum kracht bij te zetten heeft de opleiding in samenwerking met Vox deze speciale editie gemaakt. Uit die tien jaar blijkt dat er behoefte is aan zulke goed geschoolde geesteswetenschappers. P&P kent alumni in echte 'highbrow' functies: denk aan de woordvoerder van minister Schippers, of de assistent van staatssecretaris Dijkhoff. Het eerste Eerste Kamerlid is slechts een kwestie van tijd. Maar minstens zo belangrijk is de groep die aan de slag komt als beleidsmedewerker, als politiek analist, als docent geschiedenis/maatschappijleer, of als journalist. Sommigen vinden hun weg in een heel andere sector (eigen bedrijfje, creatieve sector), maar houden dan toch 'P&P' als hobby. Wat te denken van de componist en geluidsontwerper die ondertussen in De Bilt de D66-fractie leidt? Daar word je toch blij van, als je studenten zo goed terecht komen. Die moederlijke gevoelens van trots passen een Alma Mater natuurlijk. Maar die gelden niet alleen de studenten, ook het docententeam, van Geschiedenis, het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis, Rechten en Politicologie. Ze hebben puik werk geleverd. Van harte.

www.facebook.com/voxweb.nl

@voxnieuws

'JE MOET GEEN JE TIJD WILLEN

Stagiairs Tweede Kamer
bij interruptiemicrofoon

Te praktijkgericht en te breed, dat werd de master Politiek en Parlement bij oprichting verweten. Inmiddels blijkt de interdisciplinariteit en koppeling tussen wetenschap en praktijk juist de kracht: de master sprong in het kennissgat dat de grote omloopsnelheid van politici achterlaat, en heeft zich ontwikkeld tot lieveling van studenten vanuit het hele land. Oprichters en coördinatoren blikken – met hun geliefde historische bril op de neus – terug én vooruit: hoe is de master ontstaan en in welke richting ontwikkelt deze zich?

Tekst: Johan Bosveld / Fotografie: Archief RU Nijmegen

KIND VAN ZIJN'

Gasthoogleraar
Klaas de Vries

Alumni met exemplaar
van *In Dit Huis*

Ruim tien jaar geleden zetten twee historici de nieuwe master Politiek en Parlement in de steigers. De een was hoogleraar Politieke geschiedenis Remieg Aerts, de ander professor Carla van Baalen, directeur van het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis (CPG). De tijd was er rijp voor, zegt Van Baalen: “De politiek was enorm in beweging. In de jaren negentig was politiek nog saai. Er waren maar weinig studenten die er interesse in hadden.” Na de eeuwwisseling volgde de kentering: steeds meer studenten wisten het – toen nog – keuzevak parlementaire geschiedenis te vinden. “Politiek leefde volop en er werd vaak een beroep gedaan op onze expertise. Dus zo gek was het niet dat de universiteit daar iets meer mee wilde doen.”

De universiteit maakte haast: na slechts een jaar voorbereiding ging de master in 2007 van start. Interdisciplinair, met aandacht voor geschiedenis, staatsrecht en politicologie en met als kroon op de studie een stage, zodat studenten ervaring konden opdoen in en rond Den Haag. Jasper Loots, de eerste coördinator van de opleiding, herinnert zich een moeizame aanloop. Niet iedereen bij de afdeling Geschiedenis stond te juichen. Men vond zo’n multidisciplinaire master geen verdieping maar verwatering. Over de stage deden ze gering-schattend, die werd gezien als de ‘teloorgang van de academie’. Toch kwam de opzet snel rond, zegt Loots: “Die paste bij wijze van spreken op de achterkant van een sigarendoos. We wilden door verschillende brillen naar het fenomeen politiek kijken.”

Historische bril

Als tweede pijler onder de master – naast geschiedenis – noemt Van Baalen de actualiteit. “En om die te begrijpen – denk aan zaken als populisme of de val van kabinetten – moet je die belichten vanuit het verleden. Wie afstudeert krijgt immers ook een bul in de geschiedwetenschap.” Zeker in de beginfase, in de turbulente tijd na de moord op Pim Fortuyn, lag de actuele input in de colleges voor het oprapen. En dat geldt ook nu weer, zo wijst Van Baalen op de recente verkiezing van Trump en de Tweede Kamerverkiezingen in Nederland in maart. Hoe actueel ook, de studenten leren dat de voorbeelden kort in het nieuws zijn, en vervolgens met historische bril moeten worden beschouwd. “Het verleden is belangrijk om het heden te begrijpen. Het stof moet zijn neergedaald; je moet geen kind willen zijn van je tijd, je moet juist met de nodige distantie kijken.” Toch leiden actuele ontwikkelingen soms tot een aanpassing van de master, zoals het idee van voormalig bijzonder hoogleraar Klaas de Vries, tevens ex-minister, die wees op het belang van het krachtenveld rond parlement en politiek.

Historica Carla Hoetink, die in 2009 het stokje overnam van Loots als coördinator, is inmiddels uitgegroeid tot het nieuwe gezicht van de master: ze is docent, zorgt voor de organisatie en ze is mede het aanspreekpunt naar buiten, zowel voor aankomend studenten als voor de stagepartners in het land. Ze kijkt met trots terug op wat in tien jaar tot stand is gebracht. De unieke master, inhoudelijk en praktijkgericht, heeft voor de universiteit vruchten afgeworpen. “Inmiddels behoren wij tot de masterspecialisaties van de letterenfaculteit met de meeste studenten van andere opleidingen en universiteiten”, zegt Hoetink. Ze noemt de

Carla van Baalen

master nu “een extra sterk visitekaartje voor onze afgestudeerden als ze een baan zoeken”. Een ander sterk punt is volgens haar de bagage die studenten meekrijgen. En die bagage is hard nodig: “Zeker in het licht van de druk waaronder het democratisch bestel in het Westen de laatste jaren staat.” Ook Van Baalen wijst op de maatschappelijke relevantie van de master. “Er gaat snel veel politieke kennis verloren, door de hoge omloopsnelheid onder de politici.”

Veranderende wereld

Welke wereld valt er voor de master nog te winnen? Van Baalen bepleit meer aandacht voor Europa. “Of misschien nog wel ruimer: kijk naar de invloed die de verkiezing van Trump heeft in China en Rusland. Er is een enorme beweging van ontevreden, boze mensen, die wordt vertaald in stemgedrag. Ik kan me voorstellen dat we daar een aparte module over maken. Die hoeft niet alleen over de Nederlandse situatie te gaan, de master heeft een bredere focus.”

Hoetink heeft als grootste wens een tweejarige master. Dan is er meer ruimte voor bijvoorbeeld politiek van onderop, gezien vanuit de burger. “De veranderingen in betrokkenheid zijn heel interessant, ook daar zouden we de historische parallellen bij moeten zoeken.” Ook Hoetink pleit voor “meer aandacht voor Nederland in de veranderende wereld.”

Jasper Loots, inmiddels adviseur en gespreksleider en niet meer bij de master betrokken, heeft ook wel een paar ideeën voor vernieuwing: “Ambtenaren schieten vaak te kort in kennis van politiek en ontwikkelingen van de representatieve democratie. Het zou goed zijn daar nog meer aandacht aan te besteden: wat is de toekomst van representatieve democratie, doen we nog wel de goede dingen, zijn er andere vormen van democratie?” De overheid is slechts een van de spelers, zegt Loots: daarom wordt sturen op publieke taken steeds ingewikkelder. “Om het denken over het samenspel tussen politiek en bestuur te faciliteren en stimuleren, is de master blijvend waardevol.” ★

SPRAAKMAKERS

In het afgelopen decennium schreven medewerkers bij Politieke geschiedenis en het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis diverse publiksboeken en standaardwerken. Een dwarsdoorsnede van vijf laat zien hoe fascinerend politiek en parlement kunnen zijn.

Tekst: Bea Ros

PARLEMENTAIRE GESCHIEDENIS VAN NEDERLAND

Jac Bosmans & Alexander van Kessel | 276 blz | Uitgeverij Boom, 2011 | ISBN 9789461052780

In één zin: Het boek biedt een handzaam overzicht van de naoorlogse kabinetten en schetst in grote lijnen onze parlementaire geschiedenis.

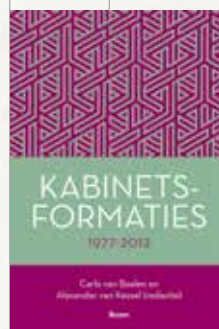
Citaat: ‘Op 14 oktober staat Rutte, de eerste liberale premier sinds Cort van der Linden, met zijn minderheidskabinet op het bordes van Huis ten Bosch. Parlementaire geschiedenis is geschreven, al voor het kabinet is begonnen.’ (blz. 249)

Bijdrage aan het vakgebied: Dit is de Bijbel van het vakgebied. Het boek zet de traditie voort die pioniers als baron W.J. van Welderen en later P.J. Oud startten. Begonnen als bewerk van Ouds standaardwerk, is het boek uitgegroeid tot een klassieker op zich, die telkens bijgewerkt wordt. Compact en beknopt, met een adembemende informatiedichtheid en toch leesbaar, niet het minst door het gebruik van de onvoltooid tegenwoordige tijd.

KABINETSFORMATIES 1977-2012

Carla van Baalen & Alexander van Kessel (red.) | 680 blz | Uitgeverij Boom, 2016 | ISBN 9789461054661

In één zin: Een gedetailleerde, anekdotische beschrijving en analyse van vijftien Nederlandse kabinettsformaties,

van ‘de moeder van alle formaties’ (eerst Den Uyl, toen Van Agt) in 1977 tot en met de vorming van het kabinet-Rutte II in 2012.

Citaat: ‘Nieuwkomer Marijnissen (SP) viel op doordat hij bij zijn bezoek aan het paleis drie worsten meenam voor de koningin. De SP-fractie-

voorzitter, die ooit werkte in een worstfabriek in Oss, wilde zich hiermee onderscheiden van de ‘eenheidsworst’ die andere partijen te bieden hadden.’ (blz. 226)

Bijdrage aan het vakgebied: Een boek in de beste traditie van het CPG: Duynstee, oprichter van het centrum, schreef in 1966 het eerste boek over kabinettsformaties, dit is het voorlopig sluitstuk. Een naslagwerk dat, met archiefmateriaal en interviews, laat zien hoe machtsvorming werkt en licht schijnt op een belangrijk politiek proces dat zich geheel in beslotenheid afspeelt: de formatie van een nieuw kabinet.

IN DIT HUIS. TWEE EEUWEN TWEEDE KAMER

Remieg Aerts, Carla van Baalen, Joris Oddsens, Diederik Smit & Henk te Velde | 548 blz | Uitgeverij Boom, 2015 | ISBN 9789089531995

In één zin: Dit boek beschrijft het instituut, de bedrijfscultuur, de mores en de rituelen van het Nederlandse parlement en hoe dit alles in de loop van tweehonderd jaar is veranderd.

Citaat: 'Zo ontstond toch een soort canon voor de Nederlandse welsprekendheid, maar dan negatief. O wee als je het te mooi maakte; tot elke prijs moest de indruk vermeden worden dat erop gestudeerd was of dat er een show werd opgevoerd. Het gold in de jaren dertig als "bewijs van echtheid" om in het openbaar staan te stotteren of stuntelig "iets van een papertje" voor te lezen.' (blz. 181)

Bijdrage aan het vakgebied: Voorbeeld van hoe politiek-historici steeds meer aandacht schenken aan de cultuur en context waarbinnen politiek bedreven wordt. Om de parlementaire geschiedenis te kunnen begrijpen, is de geschiedenis van het parlement als instituut onontbeerlijk.

OMSTREDEN DEMOCRATIE: OVER DE PROBLEMEN VAN EEN SUCCESVERHAAL

Remieg Aerts & Peter de Goede (red.) | 376 blz | Uitgeverij Boom, 2013 | ISBN 9789461057976

In één zin: Het boek biedt de neerslag van resultaten uit de 36 deelprojecten binnen het door Remieg Aerts geïnitieerde NWO-programma 'Omstreden democratie', over de vele gezichten en keerzijdes van het begrip democratie.

Citaat: 'Vanuit de politieke theorie bezien is de praktijk van onze democratie dus zeer onvolkomen. Alleen al de aanwezigheid van de monarchie is in strijd met het democratische principe, zoals de republikeinen terecht, maar zonder succes naar voren brengen. (...) In veel Europese landen verdraagt de monarchie zich uitstekend met de parlementaire democratie. Acht van de tien beste democratieën in de wereld zijn constitutionele monarchieën.' (blz. 264-265)

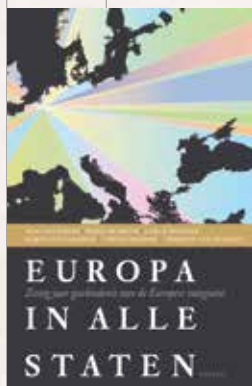
Bijdrage aan het vakgebied: De interdisciplinaire opzet – met bijdragen van filoso-

fen, politicologen, communicatiewetenschappers en historici – is vernieuwend. Bijna postmodern zet het boek het ideaal van democratie op losse schroeven in die zin dat het laat zien dat er vele democratieopvattingen naast elkaar kunnen bestaan en dat democratie geen vast te nagelen begrip is, maar altijd tijd- en plaatsgebonden.

EUROPA IN ALLE STATEN. ZESTIG JAAR GESCHIEDENIS VAN DE EUROPESE INTEGRATIE

Wim van Meurs, Robin de Bruin, Carla Hoetink, Karin van Leeuwen, Carlos Reijnen & Liesbeth van de Grift | 352 blz | Uitgeverij Vantilt, 2013 | ISBN 9789460041266

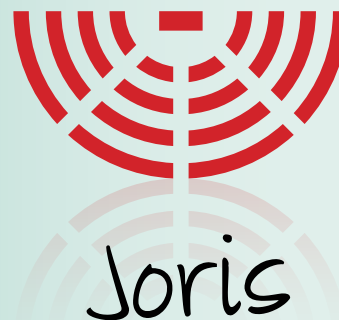

In één zin: Het boek biedt een historisch overzicht van de wording, de idealen en de praktijk van de Europese Unie, met aandacht voor fricties tussen soevereiniteit en solidariteit en nationale en supranationale democratie.

Citaat: 'De Britse regering stelde tegenover

het uitgangspunt van financiële solidariteit binnen Europa het boekhoudkundige principe van 'juste retour': elke lidstaat moest direct en evenredig kunnen profiteren van het geld dat het in de EEG stak. (...) In Thatchers woorden: "We are simply asking to have our own money back".' (blz. 140)

Bijdrage aan het vakgebied: Een goed Nederlands handboek over de Europese Unie ontbrak en dit boek vult een leemte. Het is vernieuwend in de zin dat het alle lagen (politiek, economisch, juridisch, ideologisch) zichtbaar maakt en ook aandacht besteedt aan de historiografie van Europa ofwel inzicht biedt in hoe door de jaren heen over de Europese eenwording is geschreven en gedacht. Dat blijkt ook internationaal aan te slaan: binnenkort volgen Duitse en Engelse vertalingen.

IN DE COLLEGE BANKEN

Joris Steenkamp (24), kleinzoon van CDA-oprichter Piet Steenkamp, is van origine rechtenstudent. Kwam bij Politiek en Parlement terecht na zijn master Ondernemingsrecht.

"Politiek en Parlement ben ik uit interesse gaan studeren, als aanvulling op mijn studie rechtsgeleerdheid. Hoewel we thuis niet politiek werden geschoold, is politiek mij met de paplepel ingegoten. Het ging er vaak over aan de keukentafel: over de peilingen, de verkiezingen, het nieuws. De keuze voor Politiek en Parlement was een logische. De master heeft me geleerd dat meer dingen dan ik wist of verwachtte historisch verklaarbaar, of in ieder geval herkenbaar zijn. En dat veel tendensen terugkeren. Kijk naar het huidige Nederland of naar de VS: er is vertrouwen in de democratie en het politieke systeem als zodanig, maar politici en politieke partijen worden steeds minder vertrouwd. En dat is niet voor het eerst.

Of ik hierna verder wil met Politiek en Parlement? Als jurist beantwoord ik deze vraag meestal met: 'In beginsel niet.' Maar de kennis uit de collegebanken en de ervaring opgedaan tijdens mijn stage, die neem ik mee."

SUSANNE GEUZE: 'STAGE WAS EEN OPSTAP NAAR DE VOLKSKRANT'

Deed de master in 2013-2014 | Is nu journalist voor NU.nl en tekstschrijver bij Einder

"Ik ben geschiedenis gaan studeren omdat ik de journalistiek in wilde. Een journalistieke master was er alleen in Groningen en Amsterdam, maar ik had hier mijn vrienden, mijn vereniging en een leuke bijbaan bij het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis. Dus koos ik voor de master Politiek en Parlement in Nijmegen.

Het masterjaar was mooi en intensief. Tijdens mijn bachelor had ik nooit iets niet op tijd ingeleverd, maar mijn masterscriptie heb ik in de zomervakantie moeten afmaken, overigens net als vrijwel al mijn studiegenoten. Dat kwam ook wel door mijn stage op de politieke redactie van *de Volkskrant* in Den Haag, waar ik bijna het hele voorjaar mee bezig was.

Dat ik aan het einde van mijn stage meteen bij *de Volkskrant* aan de slag kon, heb ik echt aan de master te danken. Omdat de opleiding een onderzoeksstage vereiste, mocht ik van de krant een achtergrondartikel schrijven over de relatie tussen de EU en de Tweede Kamer. Toen dat stuk de voorpagina haalde, vroeg de hoofdredactie in Amsterdam me om een keertje te komen kletsen.

Zo heb ik na de master eerst een jaar bij *de Volkskrant* en daarna bij het *AD* gewerkt. Sinds juli dit jaar ben ik tekstschrijver bij communicatiebureau Einder in Nijmegen, zit ik op de economie-redactie van NU.nl en schrijf ik twee rubrieken in *de Volkskrant*. Zo ben ik via de master Politiek en Parlement toch de journalistiek ingerold. Vooral aan het bronnenonderzoek binnen de opleiding heb ik nog steeds veel. 'Waar komt iets vandaan?' en 'wat is iemands beweegreden om iets te zeggen?', zijn twee vragen die journalisten zich soms te weinig stellen. Politici en verslaggevers in Den Haag gaan vaak mee in de waan van de dag, terwijl ik door mijn opleiding dingen in historisch perspectief plaats. We denken bijvoorbeeld dat populisme iets van onze tijd is, en dat politici vroeger netter waren, maar dat is onzin. In de jaren twintig kwam boer Braat, lijsttrekker van de Plattelandsbond, op klompen naar de Tweede Kamer!"

DANKZIJ DE MASTER...

Hoe werkt de master Politiek en Parlement door in jouw loopbaan? Vox vroeg het drie alumni, een doorsnede van het brede beroepenveld waarin afgestudeerden terechtkomen. 'Toch nog in de journalistiek gerold.'

Tekst: Maarten van Gestel / Foto's: Duncan de Fey

RIK VAN ELST: 'IK WIL SCHOLIEREN LATEN ZIEN DAT POLITIEK NIET SAAI IS'

Deed de master in 2010-2011 | Geeft les op de NSG Groenewoud in Wijchen en aan Fontys Hogeschool Tilburg

"Iets grappigs dat ik tijdens de master ontdekte, is hoe geschiedenis en politicologie van elkaar verschillen. Ik zat samen met één andere politicoloog tussen voornamelijk geschiedenisstudenten en -docenten. Dat leverde meer dan eens verhitte discussies op, zeker bij de colleges Politicologie voor historici van Wim van Meurs. Als twee buitenbeentjes kwamen we daar geregeld in opstand. Achteraf gezien maakte die diversiteit het ook juist leuk.

Het wereldje in Den Haag heeft me altijd aangetrokken. Je voelt dat de beslissingen daar genomen worden, je voelt de macht. Een van de mooiste momenten in de master was een rondleiding van Klaas de Vries door de Eerste Kamer. Hij zat toen zelf nog in de Kamer en maakte het heel levendig.

Na de master ben ik zelf rondleidingen gaan geven in Den Haag, aan middelbare scholieren. Ik wilde ze laten zien dat politiek niet saai is. Werken met kinderen beviel me goed, dus ben ik de lerarenopleiding gaan doen en inmiddels geef ik maatschappijleer en -wetenschappen op een middelbare school in Wijchen. De combinatie van het 'sparren' met vmbo'ers en de serieuzere politieke onderwerpen die ik met vwo'ers behandel, houdt het werk interessant.

Soms betrap ik mezelf erop dat ik voorbeelden uit de master in mijn eigen lessen gebruik. Ik heb in dat jaar ook veel over het wereldje in Den Haag geleerd. Stiekem zou ik zelf ooit iets willen doen daar. Ja, de politiek trekt me nog steeds. Lesgeven is superleuk, maar over tien jaar zie je me hier niet meer zitten."

ELS KLEIN-HOFMEYER: 'DAGELIJKS HEB IK PROFIJT VAN MIJN OPLEIDING'

Deed de master in 2008-2009 | Werkt nu bij Vluchtelingenwerk in Amsterdam

"Het eerste wat me te binnen schiet als ik terugdenk aan de master, zijn de colleges over vluchtelingenbeleid. Ik maakte deel uit van een van de eerste lichten, dus het is een tijdje geleden, maar dat vak heeft me uiteindelijk gebracht waar ik nu ben. Marij Leenders was de docent en zij had zelf bij Amnesty International gewerkt, op de afdeling Vluchtelingen. Via haar kon ik een dagje bij het UNHCR meelopen, waar ik vervolgens mijn onderzoeksstage heb gedaan. Die stage was een groot voordeel van de master, daar kunnen andere opleidingen een voorbeeld aan nemen.

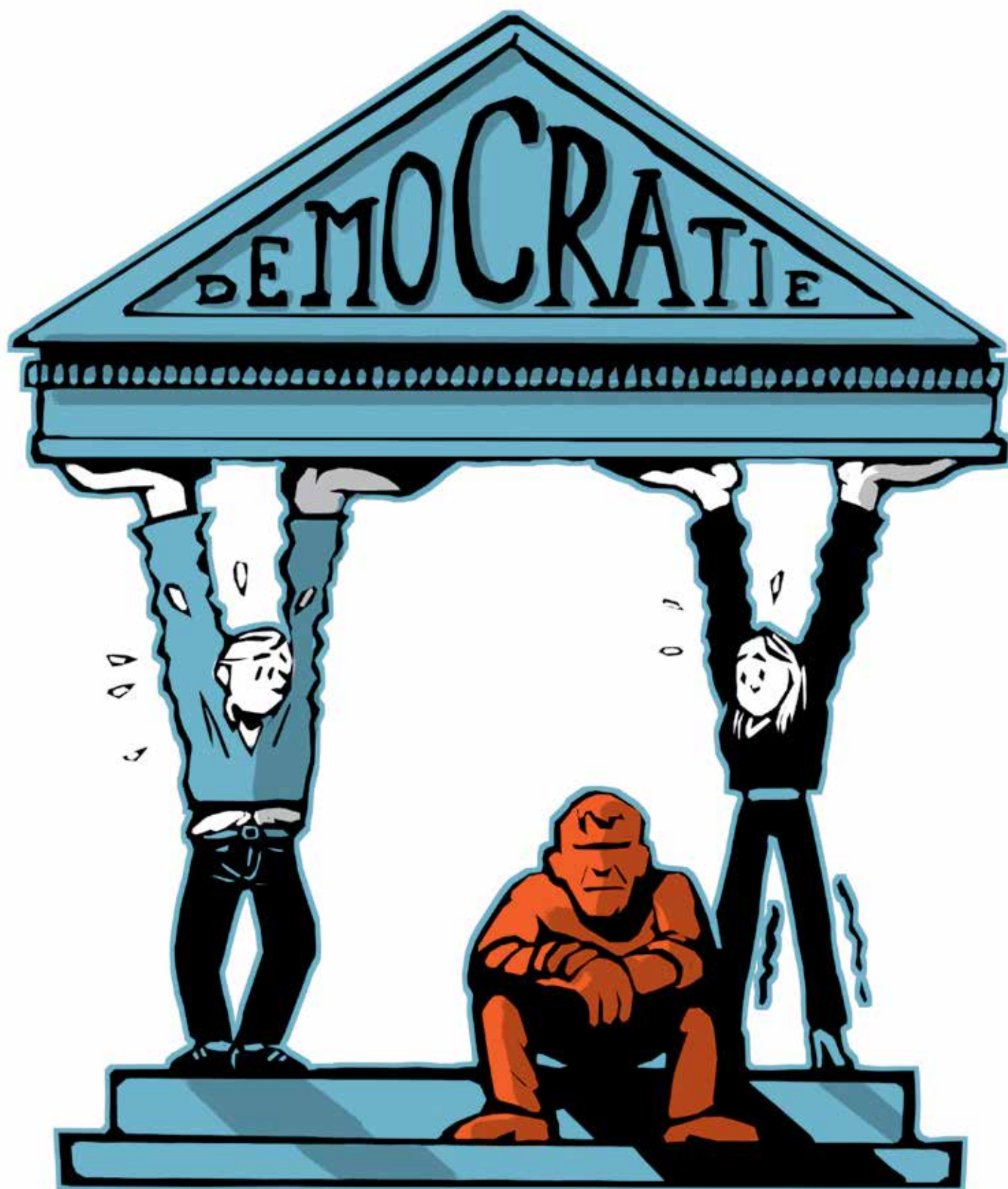
In mijn werk wil ik iets kunnen betekenen voor andere mensen. Dan ligt het misschien voor de hand om naar Afrika te gaan, maar tijdens mijn studie kwam ik erachter dat het beter bij me past om in Nederland te blijven. Vluchtelingen en asielzoekers hebben volgens mij niet alleen juridisch gezien de moeilijkste positie in Nederland, maar ook als je ziet hoe weinig ze van onze samenleving weten.

Ik ben ook een tijdje woordvoerder voor GroenLinks in de Tweede Kamer geweest. Hoewel dat natuurlijk middenin politiek Den Haag was, had ik niet zoveel aan de verdieping van mijn master. Alles ging in de hectiek van de dag, meestal was er helemaal geen tijd voor academische analyses.

Daarom werk ik nu bij Vluchtelingenwerk in Amsterdam. Ik heb daar onder andere gezinshereniging en vluchtverhaal-analyse in mijn portefeuille, waarover ik in gesprek ga met onze teamleiders en met het COA en de IND.

Vluchtelingenwerk past beter bij me. Het is een heel fijne organisatie en het werkterrein motiveert me enorm. Dagelijks heb ik profijt van mijn opleiding, vooral wat betreft de theoretische manier van denken en schrijven. Ik werk veel samen met juristen, en als historicus ben je daar een goede aanvulling op. Een master Geschiedenis leidt echt niet alleen op voor het leraarschap."

'DEMOCRATIE VER
TOT CONS

Geesteswetenschappers over de crisis van de democratie

Hoe verder met de democratie? Die vraag klinkt steeds vaker na de brexit en de verkiezing van Trump tot president van de VS. Een gesprek met twee experts uit de geesteswetenschappen, filosoof Evert van der Zweerde en historicus Wim van Meurs.

Tekst: Johan Bosveld / Illustratie: Roel Venderbosch

STELLING 1

'Populisme is een nuttige correctie binnen een democratie. De verkiezing van Trump bewijst eerder de werking van de democratie dan het failliet ervan.'

Niels van Roon, masterstudent Politiek en Parlement

Wim van Meurs: "Het is een oud idee dat democratie zichzelf corrigeert, bijvoorbeeld door populisme."

Evert van der Zweerde: "In het electorale representatieve systeem zit een onvervulde belofte. Het belooft als het ware het volk de macht te geven, terwijl het stelsel dat in feite nooit doet. Het geeft het volk de mogelijkheid te stemmen op zijn vertegenwoordigers, die vervolgens uitmaken wat er gaat gebeuren. Aldus schiet democratie als 'macht van het volk' of volkssoevereiniteit altijd tekort. Populisme is dan een traditionele reactie: 'Als wij de baas zijn, waarom wordt er dan niet naar ons geluisterd?' Zo gezien is populisme inderdaad een soort correctie."

WvM: "De stelling suggereert dat het met de democratie nooit fout kan gaan. Want uiteindelijk is er altijd een mechanisme binnen de democratie dat corrigeert. Maar ik vraag me bij Trump toch echt af of er sprake is van nuttige

correctie. Zelfs als zijn campagne en presidentschap geen blijvende schade aan de democratie veroorzaken, hebben ze het kwaadspreken tegen verschillende maatschappelijke groeperingen salonfähig gemaakt."

STELLING 2

'De democratie is als levenshouding er een van redelijkheid. En daarom, zeggen velen, zijn haar kansen slecht in een wereld waarin het irrationele zo'n geweldige rol speelt en waarin demagogie en brutaliteit overal op de voorgrond treden.'

Jacques de Kadt, politiek denker (1897-1988)

EvdZ: "Dan veronderstel je dat als redelijke mensen het voor het zeggen hebben, er niets mis zou zijn met democratie. Dat klopt niet. Die redelijke levenshouding is weliswaar iets wat burgers delen, maar het is een reflexieve houding die pas in tweede instantie komt. Want niemand is van nature democraat. De democratische gedachte dat iedereen overal evenveel over te zeggen moet hebben, is zeer sterk contra-intuïtief. Om die houding van redelijkheid te vormen, moet je ervaring hebben met de democratische praktijk. Er zit bovendien spanning tussen het idee van de

redelijkste oplossing en het feit dat macht gedeeld moet worden met andere mensen die andere ideeën koesteren over de oplossing. Die spanning is fundamenteel en productief voor democratie, maar daarmee nog niet per se aantrekkelijk of prettig."

WvM: "We kunnen denken dat die levenshouding een eeuwige waarde is, die dan weer meer, dan weer minder op de voorgrond treedt. Maar de laatste decennia zijn er wezenlijke veranderingen. Een groep burgers drukt voortdurend op de rode stopknop en roept bij alles: 'Dit willen wij niet!' Burgers die niet alleen andere meningen en belangen, maar zelfs feiten als *global warming* niet accepteren. Je zou dat de achilleshiel van de democratie kunnen noemen. De ideale democratie bestaat niet. Ze moet voortdurend met allerlei inherente spanningen leven. Was het niet Churchill die zei: democratie is de minst slechte van alle staatsvormen die we hebben?"

EvdZ: "De wezenlijke veranderingen die Wim noemt, leiden ook tot nieuwe definities van het begrip democratie, want er is niet één definitie. Ik vind daarom dat je niet moet spreken over de democratie, maar over democratie, zonder lidwoord, in algemenere termen. Het is een abstract begrip. Je zou wel graag willen dat het glashelder is, maar dat is het niet. Als wij democratie zeggen, bedoelen we meestal liberale democratie, maar dat is niet de enige vorm."

WORDT UMPTIEARTIKEL'

STELLING 3:

'De droom van volledige transparantie staat op gespannen voet met de democratie en heeft een gevaarlijke totalitaire kant.'

Paul Frissen, bestuursvoorzitter van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur en hoogleraar Bestuurskunde in Tilburg

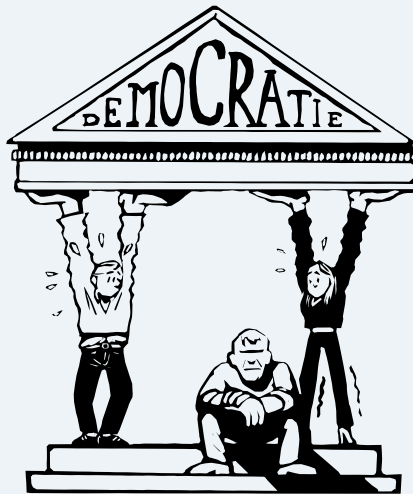
WvM: "Een wat heftige term, 'totalitair', maar in de stelling op zich kan ik me vinden. Het vormen van een politiek compromis kan niet in volledige transparantie. Onherroepelijk moet een deel van de democratische besluitvorming achter gesloten deuren plaatsvinden. Politici moeten uiteindelijk afgerekend worden op het resultaat, maar daar wel een goed verhaal bij hebben naar buiten toe."

EvdZ: "Ik zou liever zeggen dat er spanning is tussen enerzijds de democratische eis van volledige inzichtelijkheid en participatie en aan de andere kant *good governance* of verstandig beleid. Die twee kunnen niet samengaan, je kunt geen staat hebben zonder geheimen, het alternatief is 'geen staat'."

WvM: "In onze democratie werken we vooral met verantwoording achteraf, je kunt niet elke tussenstap verantwoorden. Neem Rutte die in Brussel moet onderhandelen over een Oekraïne-deal. Tegelijkertijd moet hij in Nederland voortdurend verantwoording afleggen wat hij in Brussel doet en waarom dat zo lang duurt."

EvdZ: "Dus zegt Rutte: 'Laat mij even doen wat ik moet doen en reken me er daarna op af; ga me niet voortdurend volgen en vraag me niet telkens om onmiddellijk te rapporteren.' Dat is een enorme spanning. Want wat is dan de transparantie? Betekent het dat ieders handelen op elk moment voor iedereen zichtbaar is? Daar komt bij dat de ene politicus transparanter kan zijn dan de andere. Het water is nooit helemaal helder of zwart, het is altijd een beetje modderig, maar dat wil niet zeggen dat alle water even troebel is. De politiek kan niet zonder vuile handen, maar dat betekent niet dat alle handen even smerig moeten zijn."

WvM: "Ook veranderende verwachtingen van burgers naar politici toe spelen een rol. Als je ziet hoe Rutte nu moet manoeuvreren en je vergelijkt dat met bijvoorbeeld Joseph Luns, die een halve eeuw geleden ook afspraken in Brussel moest maken. Die kwam dat daarna in Nederland vertellen. Journalisten schreven het keurig op, en dat was het dan wat de verantwoording aan de burger betreft."

STELLING 4

'In de discussie over democratie ligt te veel nadruk op de input-kant van democratie, of burgers invloed hebben aan de voorkant. Veel belangrijker is de discussie tijdens het beslissen en de uitkomsten, de output, en of die tot bevredigende resultaten leidt.'

Remieg Aerts, tot eind dit jaar hoogleraar Politieke geschiedenis aan de Radboud Universiteit

EvdZ: "Democratische legitimiteit gaat over de input-kant. Maar ik denk niet, zoals de filosofen Habermas en Fukuyama zeggen, dat dit de enige of voornaamste vorm van politieke legitimiteit is. Er is ook legitimiteit op basis van resultaten, oplossingen, beleid dat gewaardeerd wordt; dan heb je het over de output-kant. Politici die als *Macher* bekend staan, denk aan Ahmed Aboutaleb en vroeger Helmut Schmidt, zijn juist daarom populair. Maar er is inderdaad, zoals Remieg Aerts stelt, een derde fase, de 'bewerkingsfase', waarin het gaat om aandacht voor de discussie tijdens het beslissen. Als mensen die deelnemen aan die discussie merken dat politici ook daadwerkelijk iets met hun opmerkingen doen, is zo'n tussenstap heel belangrijk, ook voor de legitimiteit."

WvM: "We beseffen vaak niet hoeveel partijen het beleid mede vormgeven: deskundigen met verschillende inzichten en prioriteiten, belangengroepen, ideële lobbygroepen. Juist daarom is betrokkenheid bij het proces van checks and balances belangrijk. Wie dat proces zwart-wit reduceert tot een toetsing van de uitkomst aan de eigen voorkeuren, mist een wezenlijk onder-

deel van de democratie. Er zijn talrijke recente voorbeelden van pertinente minderheden die van hun mening een veto maken: de nee-stemmers van het Oekraïne-referendum tegenover de gekozen Nederlandse volksvertegenwoordiging; de Waalse regio en het CETA-akkoord tegenover 450 miljoen Europeanen."

EvdZ: "Stel, de burger spreekt zich in een referendum uit, dan lijkt er vervolgens een hele tijd niets te gebeuren en ineens constateert de burger dat het resultaat van zijn stem niet is wat hij wil. Maar die burger slaat het hele tussenliggende verhaal over. Het democratisch bestel wordt daardoor een soort consumptieaanspraak, waarin de burger de overheid uitsluitend afrekent op wat die levert. Op dezelfde manier wordt naar politieke partijen gekeken. Het is een liberaal en individualistisch model dat sterke analogie vertoont met de markt."

STELLING 5

'De paradox van de 21ste-eeuwse democratie is dat mensen zo geëmancipeerd en gedemocratiseerd zijn, dat ze de compromissen van de democratie niet meer accepteren.'

Wim de Jong en Carla Hoetink, docenten Politieke geschiedenis in Nijmegen

WvM: "Kijk naar Obama. In het begin is iedereen enthousiast, vervolgens slaat iedereen het politieke proces met al zijn compromissen over en na acht jaar volgt het grote afrekenen. Dan kijkt iedereen of hij iets terugziet van waar hij destijds op hoopte. Maar het politieke proces wordt overgeslagen, waarvoor men veelal zelf verantwoordelijk was en wat ertoe heeft geleid dat iets niet of maar in beperkte mate is gelukt. De redelijkheid uit de stelling van De Kadt ontbreekt dan."

EvdZ: "Ook het politieke stelsel voedt die houding voortdurend, door te roepen ergens voor of tegen te stemmen. Compromissen worden niet meer geaccepteerd, waarna burgers roepen dat 'wij' weer niet worden gehoord. Maar 'wij' bestaat niet, er zijn altijd meerdere partijen. Dat 'wij' is net zo imaginair als 'het volk'. Misschien is het op ideologisch terrein heel belangrijk, maar het helpt niet om te begrijpen wat er gebeurt. Woorden als 'wij' suggereren een soort empirisch iets dat er helemaal niet is, zoiets als 'de boze witte man' of 'the hispanic vote'. De boze witte man en *the hispanic vote* bestaan namelijk helemaal niet." *

Hoeveel studenten hebben de master gevolgd, en waar zijn ze terechtgekomen? Feiten en cijfers uit tien jaar Politiek en Parlement.

Illustratie: Roel Venderbosch

Van elders naar Radboud Universiteit voor P&P

Overwegend heren, naast dames

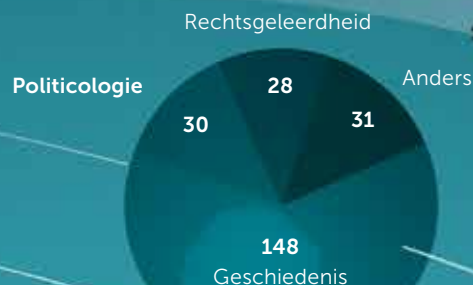

Deelnemers per jaargang, totaal 237. De laatste lichting studeert nog. Van de voorgaande lichtingen (214 studenten) hebben 170 studenten inmiddels een diploma behaald.

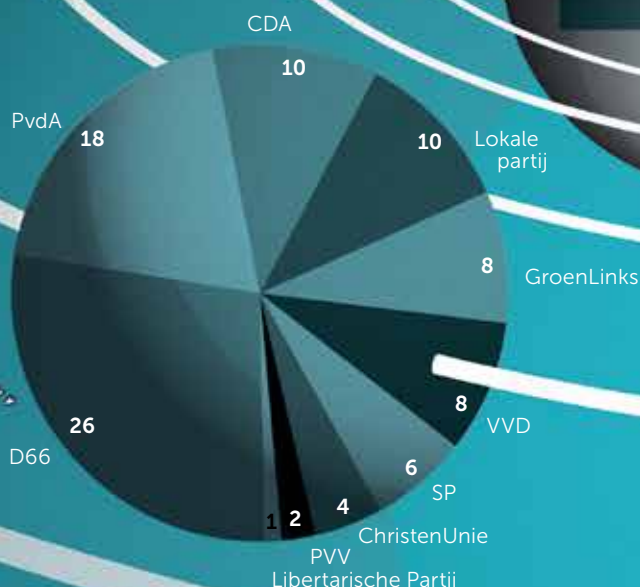
Een interdisciplinair gezelschap

Studenten met twee universitaire vooropleidingen tellen dubbel mee. Studenten met een BA of MA rechtsgeleerdheid en politicologie worden direct toegelaten tot P&P. Studenten van andere vooropleidingen volgen eerst een premaster.

Gemeente springt eruit als werkgever

Uitsplitsing 75 alumni werkzaam in politiek en beleid

D66 favoriet onder alumni

Partijvoorkeur gebaseerd op gegevens van 93 alumni die politiek zijn (geweest) of in deze partij werkzaam zijn (geweest).

Ruim 50% werkzaam in politiek en beleid

Waar komen de alumni terecht? (per sector, gebaseerd op 154 getraceerde alumni)

DE HAAGSE SCHOKGOLF NA DE VERKIEZ

Van links naar rechts: Coen Pouls, Mayke Janssen en Robin Bleichrodt

Het hele land kijkt met spanning uit naar de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017. Dat geldt zeker voor drie oud-studenten van de master Politiek en Parlement die nu in politiek Den Haag werken. 'Je ziet dat de campagne al begonnen is.'

Tekst: Tim van Ham / Foto's: Erik van 't Hullenaar

INGEN

Het zijn onzekere tijden voor politiek Den Haag. Na de verkiezing zal er veel veranderen. Niet alleen in de Tweede Kamer, maar ook op de vierkante kilometer daaromheen. Na vier relatief rustige jaren zal de verkiezingsuitslag de Haagse kaasstolp waarschijnlijk flink opschud- den en opnieuw inrichten. Hoe gaat dat? En

wat zijn de gevolgen voor een lobbyist, een politiek assistent en een beleidsmedewerker bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap?

Mayke Janssen, Coen Pouls en Robin Bleichrodt kijken in de nacht van 15 op 16 maart allemaal door hun eigen bril naar de verkiezingsuitslag. Janssen werkt bij het ministerie van OCW en de nieuwe coalitie zal bepalen

welke onderwijswet zij de komende jaren zal gaan voorbereiden. Coen Pouls is de politiek assistent van verschillende Kamerleden van de Partij van de Arbeid. Wat de uitslag ook zal zijn – de partij staat er in de peiling niet best voor – de fractie en haar ondersteuning zal flink veranderen. Bleichrodt is lobbyist en verwacht na de uitslag veel nerveuze telefoontjes van klanten die zich afvragen wat de nieuwe politieke wind voor hun business gaat betekenen.

Janssen kan zich de vorige landelijke verkiezingen nog goed herinneren. “Het wordt voor ons pas echt spannend na de kabinetsformatie. Ik weet nog goed dat we eind 2012 wisten dat het regeerakkoord ieder moment online kon komen. Er was een wedstrijdje onder jonge ambtenaren wie het document het eerste kon vinden. Toen we het eenmaal te pakken hadden, ging iedereen als een malle op zoek naar onderwerpen die met onderwijs te maken hadden.”

Wetten schrijven

Er stond één zin in waar Janssen ruim drie jaar mee bezig is geweest. ‘Leerwegondersteuning (LWOO) en Praktijkonderwijs (PRO) worden onder het gebudgetteerde stelsel van samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs ondergebracht’, zo was te lezen op pagina 51. Deze maatregel moest bovendien een bezuiniging van vijftig miljoen euro opleveren. Meer informatie of details waren er niet.

“Dit werd ‘mijn wet’, bleek als snel”, zegt Janssen. “En daarna moest ik aan de slag, met slechts die ene zin als houvast.” De eerste stap in dit proces is de oriëntatie ‘in het land’. Waar is behoefte aan? Wat kan werken, en wat niet? Met welke bijzondere omstandigheden dient rekening gehouden te worden? Aan de hand van deze informatie moet een wet geschreven worden.

'JE GEEFT TOCH MEDE RICHTING AAN DE NIEUWE PARLEMENTAIRE GESCHIEDENIS. DAT IS GAAF'

"Ik was projectleider. Samen met een groep juristen, specialisten in het onderwerp en financiële experts was het onze verantwoordelijkheid om die ene zin in het regeerakkoord om te zetten in een werkende wet. De tien pagina's wetswijziging worden vooral door juristen opgesteld, maar de vijftig kantjes toelichting moest ik voornamelijk zelf schrijven. Als alles af is, moet je naar de Tweede Kamer en hopen dat het niet helemaal onderuit gehaald wordt. Gelukkig bleef in mijn geval 95 procent overeind. Dan ben je bij het verlaten van de Kamer wel opgelucht, ja. 'Ging goed, toch?', vroeg de staatssecretaris. Ik vond van wel."

Het zijn wetenschrijvers als Janssen waar lobbyisten graag mee werken, vertelt consultant Robin Bleichrodt. "Ik werk voor een lobbykantoor en zit meestal bij de ministeries. Een lobbyist adviseert zijn klanten over hoe ze om moeten gaan met de politiek. En waar mogelijk proberen we ervoor te zorgen dat het toekomstige beleid zo goed mogelijk uitpakt voor onze klanten. Als je een wetstraject wilt beïnvloeden, moet je niet in de Tweede Kamer zijn, maar bij de ministeries. Daar wordt de wet- en regelgeving bedacht en kun je nog meedenken. De beleidsmedewerkers staan daar ook voor open – zij moeten weten hoe de markt erover denkt en daar kun je ze mee helpen."

Het is volgens Bleichrodt moeilijk te zeggen hoe groot de invloed van een lobbyist precies is, ook als hij zijn zin krijgt. "In de nieuwe kansspelwet stond een bepaling dat internetproviders illegale gokwebsites moeten blokkeren. Daar waren die providers – mijn klanten – niet blij mee. Ik heb me daartegen verzet. De bepaling

is eruit gegaan, al kan ik niet zeggen dat dat nou alleen door mij komt hoor. Zo'n uitkomst is afhankelijk van meer factoren."

Lobbykantoren

Lobbyisten hebben niet bij iedereen een goede naam, erkent Bleichrodt. "Mensen denken dat bedrijven met veel geld macht kunnen kopen. Het wordt vaak als voordeel gezien dat ze een lobbykantoor kunnen inhuren, maar daarmee is niet gezegd dat ze daarvan een enorm politiek voordeel genieten. Politici luisteren bijvoorbeeld ook naar een vakbond, of naar een groep burgers die een boze brief stuurt naar de politiek. Politici en beleidsmakers blijven graag op de hoogte van wat er in het land speelt. Die informatie kan van burgers komen, maar ook via lobbykantoren."

Voor Bleichrodt worden het zijn eerste verkiezingen als lobbyist, maar zijn collega's hebben hem al voorbereid op wat er komen gaat. "Het zal druk worden direct na de kabinetsformatie. Sommige lobby's zullen opnieuw moeten beginnen, andere zullen juist slagen – na jaren werk. Tijdens de formatie is alles heel vloeibaar en worden er echt knopen doorgehakt. Je ziet vaak dat politici het dan plots eens worden over dossiers die al jaren spelen."

Na de publicatie van een nieuw regeerakkoord zal Bleichrodts telefoon dan ook volop rinkelen. "Je krijgt telefoontjes van mensen die niet tevreden zijn met de uitkomst. Met de vraag of daar nog wat aan te doen is. Soms is dat een poging waard, maar vaker niet. Daar moet je ze dan eerlijk over adviseren. Na de publicatie van een regeerakkoord moeten de

MAYKE JANSSEN

Rondde in 2009 de master Politiek en Parlement af. Ze haalde daarvoor al haar mastergraad als onderwijskundige, en voltooide erna nog een lerarenopleiding. Dat ze bij het ministerie van OCW terecht kwam, was dan ook niet meer dan logisch. Via een traineeship van het Rijk belandde ze in 2012 op de directie voorgezeten onderwijs, waar ze nog altijd werkt.

GOEN POULS

Voltooide in 2012 zijn master Politiek en Parlement. Daarna volgde hij met succes de master Bestuurskunde, ook aan de Radboud Universiteit. Na stages bij onder andere het ministerie van Binnenlandse Zaken en een adviesbureau, solliciteerde hij eind 2012 bij de Tweede Kamerfractie van de PvdA, waar hij sindsdien werkt.

ROBIN BLEICHRODT

Behaalde in 2013 zijn masterdiploma Politiek en Parlement, na een bachelor politicologie. Na een succesvolle stage kon hij enige tijd blijven werken bij de Kiesraad. Sinds 2013 werkt Bleichrodt als consultant (zelf zegt hij liever lobbyist) bij Meines, Holla en Partners in Den Haag.

voorgenomen wetten nog worden opgesteld. De grote lijn ligt vast, maar in de uitwerking van de wet is soms nog veel mogelijk.”

Nieuwe parlementaire geschiedenis

Ook op de gang waar Coen Pouls werkt, wordt er – bewust of onbewust – al naar de verkiezingswoensdag in maart gekeken. Pouls assisteert en adviseert verschillende leden van de PvdA Tweede Kamerfractie. De spanning stijgt er langzaam. Wie wordt er lijsttrekker? Op welke plaats komen de kandidaten? Wat wordt de uitslag?

“Met de hectiek rond de lijsttrekkersstrijd en de kandidatenlijst heb ik gelukkig niets te maken. Dat maakt dat ik ook in deze periode veel plezier in mijn werk heb.” Wat Pouls na maart zelf gaat doen, weet hij nog niet. “Maar de verkiezingen vormen voor mij een natuurlijk moment om ergens anders te gaan werken. Ik ben heel benieuwd waar ik over een jaar zal werken.”

Pouls begon in januari 2013, kort nadat de PvdA met 38 zetels een verrassend goede uitslag had geboekt. Binnen zijn portefeuille – eerst binnenlandse zaken, nu mobiliteit – helpt hij verschillende Kamerleden. “Ik bereid vergaderingen voor, geef inhoudelijk en politiek advies, en schrijf vaak de moties en amendementen. Ik zit binnen mijn portefeuille echt in het centrum van de macht en vergader soms met de minister. Het is niet zo dat ik me daar voortdurend van bewust ben, maar leuk is het wel. Je geeft toch mede richting aan de nieuwe parlementaire geschiedenis. Dat is gaaf.”

Een voorbeeld is het dossier over fietssnelwegen, waar de PvdA meer geld voor wilde: “Daar heb ik samen met een Kamerlid hard aan getrokken. Als er dan na veel werk – ook van mij – uiteindelijk twintig miljoen euro extra voor wordt vrijgemaakt, geeft dat een lekker gevoel.”

Campagne

Nu de verkiezingen op komst zijn, ziet Pouls ook zijn eigen rol veranderen. “Normaal gesproken heb ik vooral contact met Tweede Kamerleden, maar in aanloop naar de verkiezingen krijg ik ook meer verzoeken vanuit de campagneleiding. Zo mag ik meewerken aan de doorrekening van het verkiezingsprogramma en wordt mij advies gevraagd over wijzigingen die leden in het verkiezingsprogramma willen doorvoeren. Dat heeft niet alleen invloed op de campagne, maar ook op de debatten die daarover in de Kamer gevoerd zullen worden.”

Pouls ziet dat de politieke campagne in en rond de Tweede Kamer al begonnen is, ook binnen de PvdA. “De Kamerleden blijven collega’s, maar willen ook allemaal een zo hoog mogelijke plek op de lijst. Dat zie je terug in de vergaderingen. Kamerdebatten krijgen steeds meer het karakter van verkiezingsdebatten. Alle partijen willen zich profileren en zetten zich sterker af tegen andere partijen. Hierdoor worden vooral verschillen in plaats van overeenkomsten zichtbaar.”

Tegelijkertijd heeft de periode voor de verkiezingen ook genoeg moois te bieden, zegt Pouls. “Onderling verbreedert de verkiezingsstrijd juist enorm. Met z’n allen hebben we namelijk één doel: een zo groot mogelijke fractie.” ★

IN DE COLLEGE BANKEN

Marina Kritikou (22) wist niet goed wat ze wilde na haar bachelor Politicologie. Totdat ze op Politiek en Parlement stuitte.

“Eerlijk is eerlijk: ik verwachtte niet dat er aantrekkelijke geschiedenis-masters waren. Totdat ik Politiek en Parlement bekeek. Het programma sprak me heel erg aan, met vakken als Staatsrecht en Politieke stelsels. Ook het feit dat ik een stage kon lopen vond ik fijn. Ik heb eerst een stage bij de Koninklijke Marine afgerond, en *as we speak* zit ik op de Nederlandse ambassade te Washington DC. Het fijne van Politiek en Parlement vind ik dat je het politieke systeem leert begrijpen. Tijdens de verkiezingen hier in de VS snapte ik opeens veel beter wat er gebeurde en werd gezegd. Het geschiedenis-aspect van Politiek en Parlement helpt daarbij. Je begrijpt waarom bepaalde dingen gaan zoals ze gaan en zijn geregeld zoals ze zijn geregeld, want je kent de historische achtergrond.

Ook heeft de master me geholpen als Nederlands burger. Ik vind het fijn dat ik begrijp hoe en waarom er over mij geregeerd wordt, en op welke basis. Dat is heel waardevol.”

MAN ACHTER DE MASTER: **REMIEG AERTS**

'HISTORICI BRENGEN GEZONDE SCEPSIS'

Een master opzetten die uniek is in Nederland. En die studenten opleidt tot kritische denkers over politiek en democratie, met een gezonde dosis historische nuchterheid. Dat stond Remieg Aerts, hoogleraar Politieke geschiedenis, tien jaar geleden voor ogen.

Tekst: Bea Ros / Foto's: Bert Beelen

Toen Remieg Aerts in 2003 begon als hoogleraar aan de Radboud Universiteit, lag het leerstoelgebied Politieke geschiedenis vrijwel stil. “Er waren bijna geen medewerkers en studenten meer.” Werkend aan de wederopbouw hield hij een duidelijke route voor ogen: zijn leerstoelgroep zou het beste functioneren als deze een nauwe relatie zou onderhouden met het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis (CPG). “Vanaf het begin hebben CPG-directeur Carla van Baalen en ik veel samengewerkt: we hebben gezamenlijk promovendi aangevraagd en gekregen en gezamenlijk onderzoek gedaan. Het boek *In dit huis, over twee eeuwen Tweede Kamer*, is daar een mooi resultaat van. Het CPG richt zich op de Nederlandse parlementaire geschiedenis na 1945 en ik heb geprobeerd daaromheen het denken over politiek en parlement in de negentiende en twintigste eeuw te zetten.”

Unique sellingpoint

Een ander mooi resultaat van de samenwerking is de master Politiek en Parlement. Toen de letterenfaculteit haar masters duidelijker wilde profileren, pakten Aerts en Van Baalen de handschoen op. “We wilden iets opzetten dat uniek is in Nederland, dat alleen hier aangeboden wordt, omdat wij die expertise hebben. Een unique sellingpoint waarvoor studenten van elders hiernaartoe willen komen.”

Uniek is bijvoorbeeld de multidisciplinaire opzet: de expertise van CPG en de afdeling Politieke geschiedenis wordt aangevuld met onderdelen van politicologie en staatsrecht. “Alle colleges zijn verbonden aan lopend onderzoek. Als een van de eersten stopten we ook een wetenschappelijke stage in het programma, bij een politieke instelling in en om Den Haag. Dat is een succes gebleken, want bijna jaarlijks is de helft van de masterstudenten afkomstig van andere universiteiten en andere opleidingen dan geschiedenis. Daar zijn we heel trots op.”

Wat wil de master studenten meegeven? “Allereerst inzicht in het krachtenveld waarbinnen de parlementaire politiek moet opereren en in de werking van het parlement. Ten tweede, en dat is misschien het belangrijkste, leren we studenten na te denken over de aard en de noodzakelijke historiciteit van politiek. De politiek kan wel hodiecentrisch zijn, dus gericht op het heden, maar kan zich nooit van haar culturele gebondenheid ontdoen. Die moet je leren zien.”

De alumni komen op zeer diverse plekken terecht, waarvan een deel in het Haagse circuit. Ook iets waar Aerts trots op is. “Een van de redenen om de master destijds op te zetten was dat historici in het politieke werkveld op achterstand staan bij bestuurskundigen, juristen en economen. Wij wilden hen met deze opleiding gelijke kansen bieden. Dat blijkt dus goed te lukken.”

Achter de schermen

Aerts heeft van meet af aan een ruimere opvatting gehuldigd van het denken over politiek. “Ik vind het belangrijk dat wij hier in Nijmegen nadenken over hoe politiek functioneert in de maatschappij en hoe dat verandert. Politieke geschiedenis gaat niet alleen over machtsspelletjes en wetgeving; het is kijken achter de schermen om te zien hoe het politieke apparaat eigenlijk werkt en op welke manier burgers kijken naar de politiek. Dat zijn evidente vragen, maar politicologen en juristen beantwoorden die zelden. Die zijn bezig met de structuren en resultaten van de politiek en vragen zich zelden af wat er in de wisselwerking tussen politiek en samenleving gebeurt. Een staatsrechtjurist kan vertellen hoe het volgens het staatsrecht zou moeten en een politicoloog kan goed uitleggen wat internationaal vergelijkend gezien het beste model voor democratie is. Maar de meerwaarde van historici is dat zij je kunnen verklaren waarom dat misschien niet gaat werken, omdat er een heel sterke traditie in elk politiek bestel zit. En die institutionele traagheid en dat institutionele conservatisme bepalen in grote mate de marges van wat je aan een politiek stelsel kunt veranderen. We stellen ons eindeloos de vraag

'WE WILLEN IETS OPZETTEN DAT UNIEK IS IN NEDERLAND'

of we niet naar staatsrechtelijke vernieuwing toe moeten, met nieuwe kiesstelsels en zo. De meeste van die plannen stranden, omdat een blauwdruk vaak niet past. Anders gezegd: iets wat je goed bedoelt, werkt in de praktijk vaak niet vanwege historisch gegroeide mechanismen."

Scepsis

Zijn historici van nature pessimist? Aerts denkt het wel. Of op zijn minst relativist. "Het is niet zo erg dat historici, zoals Nietzsche klaagde, al met grijs haar geboren worden. Maar historici kijken wel altijd naar eigentijdse ontwikkelingen vanuit een langetermijnperspectief: wat is echt nieuw en waar moeten we ons zorgen over maken? Waar moeten we ons mee bezig houden en van wel fenomeen weten we al ongeveer hoe het zich gaat oplossen, omdat we het al een aantal keren voorbij hebben zien komen?"

Historici hebben bovendien van de geschiedenis geleerd dat dingen eerder fout gaan dan goed en dat maakt ze van nature ook wat sceptisch. "Ze geloven niet gauw in alles wat zich aankondigt als de nieuwe geweldige oplossing of de zoveelste utopie. Maar dat is precies waar we dit vak voor nodig hebben: om een gezonde scepsis en relativisering te brengen in allerlei

moderne discussies. Als ik een wat relativerend verhaal vertel naar aanleiding van ontwikkelingen die iedereen nu vreselijk bedreigend vindt, zijn mensen daar toch eigenlijk altijd wel blij mee. Dat geeft opluchting en rust. In die zin hebben historici een soort therapeutische functie."

Dat wil niet zeggen dat Aerts zich nergens over kan opwinden of zich nooit zorgen maakt. Bij zijn oratie in 2004 waarschuwde hij al voor de risico's van het afbrokkelende aanzien van de politiek. Veel beter is het sindsdien niet geworden. "Ik geloof niet dat het een goede koers is om de politiek meer naar de samenleving te brengen. Ik vind nog steeds, zeker ook nu, dat politici meer voor ons zouden doen als ze karakter durven tonen. Als ze vaker eigen keuzes durven maken en die aan ons uitleggen, ook al zijn we het er niet mee eens. Hoe politici zijn omgegaan met het Oekraïnerferendum, dat is natuurlijk buitengewoon zwak. Ook in de Europese dimensie functioneert de landelijke politiek ronduit slecht. Dat geldt niet alleen voor Nederland, dat is in andere landen ook zo. Die Europese ontwikkelingen buitenhouden door ze te negeren of niet tot thema maken van je nationale politiek, dat is gewoon geen heilzame weg. Je moet ook je achterban, je burgers, je electoraat de waarheid durven zeggen. Ik ben er nog steeds van overtuigd dat, als je dat sterk vanuit je eigen overtuiging doet, je daardoor de kiezers wint."

Fier overeind

Per 1 januari verruimt Aerts de Radboud Universiteit voor de Universiteit van Amsterdam, waar hij hoogleraar Nederlandse geschiedenis wordt. Een adering voor de master? Niks hoor, stelt Aerts. "Ook zonder mij zal de master fier overeind blijven. De mensen die er zitten, kunnen dat heel goed voortzetten. Het zou niet best zijn als dat aan mijn persoon gekoppeld was. Niemand is onvervangbaar." Hij blijft lid van de wetenschappelijke raad van bestuur van het CPG.

Aerts verwacht ook geenszins dat zijn opvolger het roer fors zal omgooien. "Ik denk dat de behoefte aan continuïteit groot zal zijn. Zeker bij een master die zo goed loopt." *

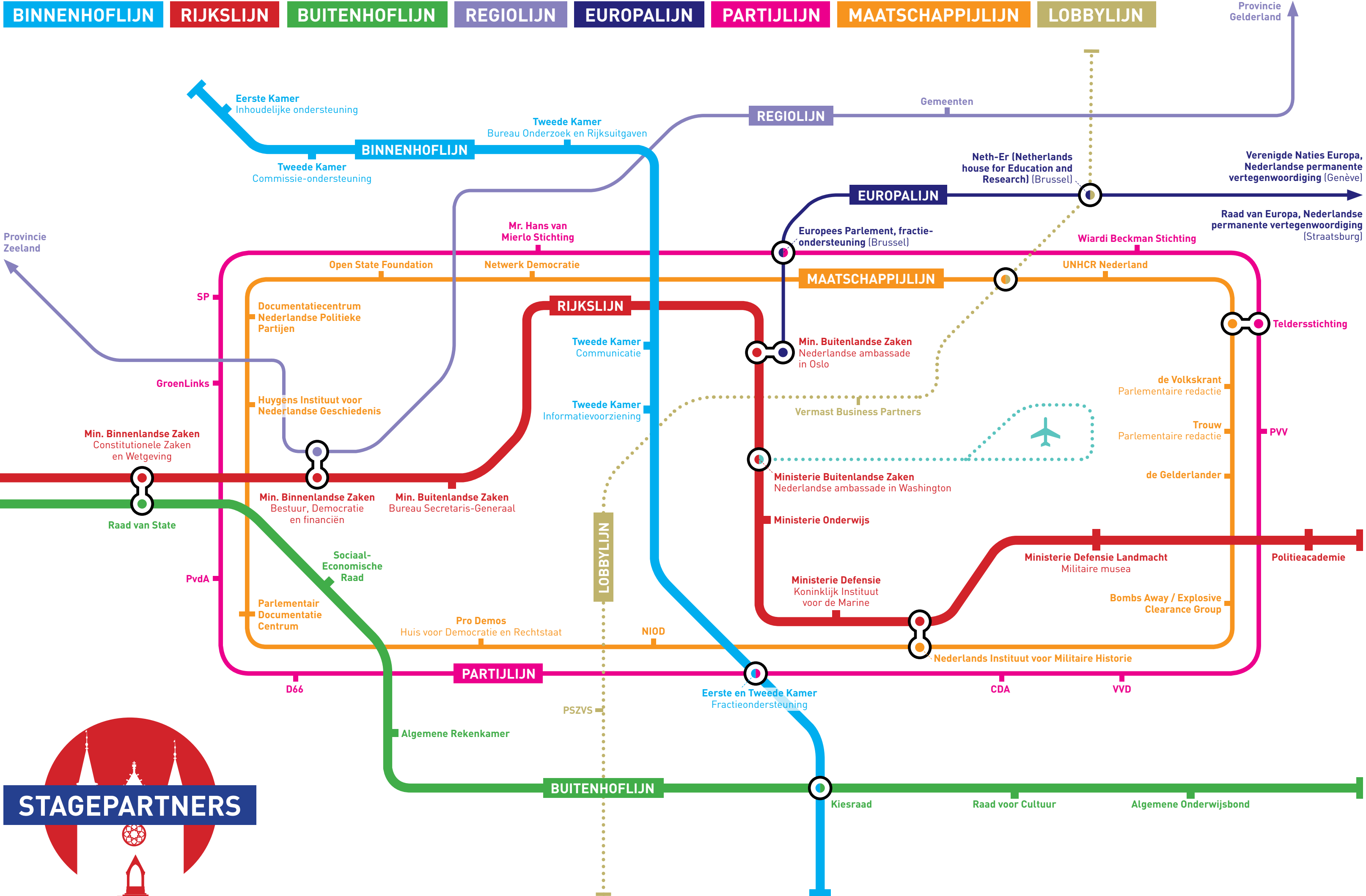
Sophie Hooyman (22) is een ras-echte historicus: voor Politiek en Parlement deed ze geen politologie of rechten, maar 'gewoon' een bachelor geschiedenis.

"Wat ik met Politiek en Parlement zou willen doen? Gezien mijn debatachtergrond wil ik wel media-training gaan geven aan politici. Of het nieuws bijhouden voor ze en op de achtergrond advies geven: 'Als ze je hiernaar vragen, dan moet je dit zeggen, Mark Rutte!' Een carrière als politicus ambieer ik zelf niet. Er is veel achterkamertjes-politiek in Nederland. Ik weet niet of ik daar deel van wil uitmaken. Veel studenten volgen de master omdat ze de huidige politiek willen begrijpen, ik kies ervoor omdat ik het verleden zo interessant vind. Kijk naar het huidige vluchtelingen-vraagstuk: veel Nederlanders schreeuwen er moord en brand over, terwijl in de jaren negentig ook duizenden vluchtelingen zijn opgevangen, uit ex-Joegoslavië. Toen vond men het niet meer dan logisch. Dat is het mooie aan geschiedenis: ze laat zien dat het ook anders kan.

Ik raad iedereen met een interesse in politiek en geschiedenis aan deze master te overwegen. Het interdisciplinaire karakter ervan is heel waardevol. Bij geschiedenis leerde je wanneer de grondwet werd geschreven; bij P&P leer je ook hoe deze te interpreteren."

IN DE COLLEGE BANKEN

Tientallen organisaties hebben onderdak verleend als stageadres. Vaak betekende dit een opstap naar een werkring in en rond de Haagse politiek. De metrokaart laat zien waar studenten overal ervaringen opdeden.

BINNENHOFLIJN

"In de Tweede Kamerorganisatie weet iedereen genoeg als je iemand voorstelt als 'een stagiair uit Nijmegen'. Vertegenwoordigers van een uniek instituut, enthousiaste dóórvraders, goed voorbereid, betrokken en vol ideeën."

Frans van Dijk, Plaatsvervangend Griffier en Hoofd Griffie commissies Bestuur en Onderwijs, Tweede Kamer der Staten-Generaal

BUITENHOFLIJN

"Studenten van de master Politiek & Parlement zorgden voor nieuwe en verfrissende inzichten, hielden ons een kritische spiegel voor, leverden een constructieve bijdrage aan het werk van de SER en ze droegen bij aan een leuke sfeer."

Arnold Devreese, directeur Adviesdirectie Sociale Zaken van de Sociaal-Economische Raad

STAGEPARTNERS

MAATSCHAPPIJLIJN

"De student van Politiek en Parlement die bij mij stage liep, Ruben Heezen, is voor iemand met een academische achtergrond ook erg 'hands-on', wat resulteerde in snelle en inhoudelijke bijdragen met goede oplossingen voor het public affairs vak."

Frans-Anton Vermast, Vermast Business Partners BV

PARTIJLIJN

"De meeste stagiairs hebben meegewerkt aan ons 'oral history'-project, waarin allerlei VVD'ers zijn geïnterviewd om hun herinneringen voor de geschiedschrijving te bewaren. Voor de stagiairs een uniek inkijkje in de VVD-geschiedenis, voor ons een genoeglijke ondersteuning bij het boekstaven van de liberale geschiedenis."

Patrick van Schie, directeur van de Telderstichting, het wetenschappelijk bureau gelieerd aan de VVD

RIJKSLIJN

"Het leuke aan Nijmeegse stagiair(e)s is dat zij altijd hun weetje weten op het vlak van de parlementaire geschiedenis en het staatsrecht, naar mijn mening de leukste vakken die er zijn. Verder werken ze hard en hebben ook nog gevoel voor humor!"

Meine Henk Klijnsma, hoofd afdeling Constitutionele Zaken, Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving, Ministerie van Binnenlandse Zaken

Het team dat Politiek en Parlement mogelijk maakt

Van links naar rechts: Paul Bovend'Eert, Carla Hoetink, Carla van Baalen, Joost Rosendaal, Marij Leenders, Harm Kaal, Wim de Jong, Wim van Meurs en Dries Raeymaekers